

**En nu
vooruit**

D66

**Op weg naar
een welvarende,
duurzame
toekomst**

*Verkiezingsprogramma D66
voor de Reddit Model Tweede Kamer
verkiezingen september 2016*

Wat wil D66? Een open, vrij en tolerant Nederland. Wij gaan met goede moed de verkiezingen in om dit doel te realiseren. Nederland is een mooi land waar we trots op mogen zijn. In alle negativiteit wordt dit vaak verloren. De klus is echter nog niet af, dus laten we het karwei samen afmaken.

~ /u/MTFD

Aan dit programma kunnen geen rechten worden ontleend. D66 is niet aansprakelijk voor fouten of onjuistheden.

D66

Kieslijst Tweede Kamer

/u/MTFD
/u/Pong1175
/u/Onlydead
/u/Dizziot
/u/Dowyflow
/u/Thatguynobodyknows
/u/SabasNL
/u/Mitorr

Colofon

Uitgave
RMTK Media Group

Teksten
/u/MTFD
/u/Embertorchclaw

Ontwerp & realisatie
/u/Embertorchclaw

Vrijheid door democratisch bestuur

D66 heeft tijdens de vorige regeerperiode al voor een raadgevend referendum gestemd, wij willen ook een **bindend referendum** mogelijk maken, ook voor gemeenten.

Voor ons is ook van groot belang dat **burgemeesters gekozen** worden. Burgemeesters staan dicht bij hun gemeenschap en vullen een belangrijke overbruggende rol. Wij willen deze beslissing dan ook bij de inwoners van de gemeente leggen.

D66 staat open voor het introduceren van **meer democratie op de werkvloer**. Dit betekent echter zeker niet dat wij deze bedrijfsvormen staatssteun willen geven of op andere manieren bevoordelen en aan oneerlijke concurrentie deelnemen. Wel kan er bijvoorbeeld een nieuwe bedrijfsvorm ingericht worden zodat het makkelijker wordt om een dergelijk bedrijf op te richten.

Wij stellen voor om **de premier te kiezen** met het 'Single transferable vote' systeem. Dit voorkomt dat er een premier komt die veel Nederlanders niet zien zitten. Natuurlijk moet de gekozen premier nog wel een coalitie kunnen smeden. Dit maakt het ook mogelijk om op een partij te stemmen waarvan je de ideeën goed vindt, maar de leider niks. Er kan alleen worden gestemd op partijleiders.

Wij passen de **regels aan rond huwelijk, ouderschap en erfenis**, zodat ze aansluiten bij de leefvormen van nu. Wij gaan uit van gelijkwaardige behandeling, ongeacht seksuele gerichtheid, genderidentiteit of (samen) leefvorm;

Mensen die hun leven voltooid vinden, hebben recht op een waardig levenseinde. **Hulp bij zorgvuldige levensbeëindiging is niet langer strafbaar.**

Kiezen vóór Europa

D66 is enthousiast **voorstander van de Europese Unie**. Wij zijn daarom lid van ALDE, en streven op langere termijn een eenwording van Europa na. Wij zien echter ook dat er op dit moment weinig draagvlak is. Daarom willen wij ons vooral op **interne hervormingen** richten.

De **EU moet slagvaardiger** kunnen optreden. Wij stellen voor om een EU belasting in te voeren om de nationale contributies aan de EU begroting te vervangen. Dit heeft het voordeel dat het voor de burger duidelijk maakt wat zij in de Unie betalen, zonder dat de belasting buiten wetens van hen om toeneemt. Europa moet democratischer. Het Europees Parlement moet het recht krijgen om zelf wetsvoorstellen in te dienen, en de EU moet strenger optreden tegen lidstaten die de basisprincipes van vrijheid en democratie schenden, zoals Hongarije en Polen. Ook moet de macht van de commissie en raden verkleind worden.

De **Europese landbouwsubsidies moeten worden stopgezet**. Deze subsidies zorgen op het moment ervoor dat de landbouwmarkt enorm verstoord is in Europa. Door deze subsidies is er namelijk een enorme overproductie in de landbouw waardoor boeren geen fatsoenlijke prijzen krijgen voor hun producten.

Er moet **één Europees fiscaal beleid** komen. De huidige cirkels van crises stamt uit het gegeven dat Europa de regels niet effectief kan toepassen op lidstaten. Dit betekent dus dat er een Europees budget moet komen waar het Europees Parlement controle over moet hebben.

De **integratie van de Europese krijgsmachten** moet worden versneld. Op termijn maakt een Europees leger maakt ons continent beter weerbaar tegen de gevaren aan onze buitengrenzen, onafhankelijker van de Amerikanen en zorgt er voor dat Nederland zich meer kan specialiseren op terreinen waar we goed in zijn, zoals onze marine. Op dit moment streven wij naar meer samenwerking met onze directe burens.

A tall, modern glass skyscraper with the ABN-AMRO logo at the top, set against a blue sky with light clouds.

Economie

&

Financiën

Meer **vrijheid om niet-familie in een erfenis** op te nemen. Een gelijkstelling van het tarief van erfbelastingen geeft mensen meer vrijheid om niet-familieleden op te nemen in hun testament.

Het belastingstelsel moet zich verder richten op **vergroening en lastenverlichting op arbeid**. D66 ziet kansen in een belastingverhoging op vervuiling, evenals een verbod op de handel in emissierechten. Met belastingverlaging op arbeid wordt gedacht aan een vermindering van het belastingpercentage vooral in box 1 en 2. Een belangrijke vergroeningsmaatregel is de koolstofbelasting, waarmee de CO2 uitstoot drastisch verminderd mee moet worden.

Een **eerlijke, vrije markt voor iedereen**. D66 pleit voor een vrije markt waarbij de overheid alleen ingrijpt wanneer een bevolkingsgroep geen gelijke kansen krijgt toegereikt. Grote financiële instellingen hebben in het verleden te makkelijk de wetgeving te weten omzeilen. Falende banken hebben niet de consequentie van slechte bedrijfsvoering, faillissement, ervaren, omdat ze 'too big to fail' waren. Als het an ons ligt is 'too big to fail, too big to exist'. In de toekomst wil D66 geen overheidssteun meer aan falende banken zodat ze het markttucht kunnen ontlopen. Daarbij **beschermen we ook het huidige Deposito Garantiestelsel**. De vennootschapsbelasting moet omlaag. Deze belasting remt de ontwikkeling van bedrijven die willen investeren. D66 pleit daarom voor een progressieve vennootschapsbelasting met een heffingsvrije voet voor de kleine onderneming, evenals **extra kortingen voor startende bedrijven**. Wij zien de vennootschapsbelasting liever verschoven worden naar vermogensbelasting.

Het **vrijhandelsverdrag TTIP** tussen de VS en Europa is zeer belangrijk, wij staan er dan ook kritisch tegenover. Dat betekent echter niet dat wij geen constructieve oplossingen willen zoeken. Zo zou het **ISDS mechanisme vervangen** kunnen worden door een permanent hof van arbitrage in Den Haag, zoals tussen landen al bestaat. Vrijhandel is goed voor iedereen in de wereld, en zeker Nederland. Wel is dit vrijhandel zonder voorwaarden die ten goede komen van onze handelspartners.

De Nederlandse landbouw is één van de meest geavanceerde ter wereld. Deze sector wordt echter nog zwaar gesubsidiëert. D66 ziet dat de landbouw een steeds zwaardere concurrentie ervaart op Europees gebied. Om binnen de sector een goede concurrentiepositie te garanderen, ziet D66 graag dat er **verder geïnnoveerd** wordt op gebied van drones en applicatieontwikkeling. Daarom pleiten wij om een innovatiesubsidie, evenals een stimulans voor universitaire instellingen om onderzoek te doen naar innovatie in de landbouw.

Wij **hervormen de pensioenen** en gaan naar een individueel pensioen, met behoud van solidariteit, maar zonder overdracht van geld van jong naar oud.

D66

Onderwijs Cultuur & Wetenschap

Het **Bachelor / Master systeem** in zijn huidige vorm is ingevoerd om meer in lijn te komen met het internationale model voor onderwijs. De maatschappij is echter niet volledig meegekomen met het nieuwe model, waardoor er niet genoeg scheiding is tijdens de master en bachelor. D66 stelt dan ook voor om voor excellente studenten een mogelijkheid te bieden om na twee tot drie jaar een bachelorstudie gevolgd te hebben, **direct door te stromen naar een master**. Hierdoor kunnen we sneller mensen specialiseren en derhalve mensen effectiever opleiden. Ook is er zo de mogelijkheid om de bachelor meer als eindpunt te zien, waarna mensen die geen behoefte hebben verder te studeren meteen aan de slag kunnen in de maatschappij. In het kort, de mogelijkheid hebben om snel te specialiseren in een master, of een brede maar degelijke bachelor af te ronden, biedt voordelen voor iedereen.

Het **huidige PhD-stelsel is uitstekend**. Juist omdat weinig landen zoveel zekerheid als Nederland kunnen bieden tegen uitbuiting van PhD-studenten, kunnen we internationaal talent binnenhalen. Wij zien dan ook geen reden om de positie als PhD-student te degraderen naar lab-slaaf of een veredelde Vierjarige stage tegen minimaal bedrag.

Helaas zien we dat veel mensen na het behalen van hun titels naar het buitenland verdwijnen. Voor **internationaal talent** komt dit onder andere doordat zij na onze investering geen aanspraak meer kunnen maken op een verblijfsvergunning en dus noodgedwongen terugkeren naar het land van herkomst, of verdwijnen naar een land waar het slimmer aangepakt wordt. Om dit tegen te gaan wil D66 dat mensen die net een master of PhD-titel hebben gehaald automatisch **aanspraak kunnen maken op een verlenging van hun verblijfsvergunning**, ook zonder dat zij per direct een baan hebben. Dit houdt talent hier, zodat wij profiteren van het globaal voorloper zijn op wetenschappelijk gebied.

Daarnaast moeten ook master- en PhD-studenten uit het buitenland, mits de opleiding hier erkend wordt, **makkelijker door de TEV-procedure** kunnen gaan om zodoende hier in het wetenschappelijke gebied verder te kunnen gaan om zo maximaal te kunnen profiteren van talent. Tevens willen we het minimumbedrag dat een buitenlandse investeerder die zich hier komt vestigen moet investeren verlagen van 1.300.000 euro naar 600.000 euro. Dit trekt **meer ondernemers en talent** aan.

De **publieke omroep** moet zo breed en pluriform mogelijk zijn met een duidelijke maatschappelijke opdracht. De programma's en niet de omroep en organisaties moeten centraal staan. Op dit moment zijn er te veel organisaties en omroepen, D66 wil dat een aantal daarvan fuseren zodat ze **efficiënter programma's van hoge kwaliteit** kunnen produceren.

Nederland moet zich profileren als **cultureel en ontwikkeld land**. Daarom moet Nederland zijn kunst en cultuur meer promoten zodat we aantrekkelijker worden voor mensen die zich potentieel hier zouden willen vestigen en toeristen. Dat heeft niet alleen culturele, maar ook economische voordelen. Bijvoorbeeld een fonds dat lokale culturele projecten ondersteunt die onze samenleving verrijken, zoals het Jheronimus Bosch-jaar in 's-Hertogenbosch.

Leraren zijn van vitaal belang voor goed onderwijs. Om meer en betere docenten aan te trekken wil D66 extra investeren in salarisverhogingen en het verkleinen van klassen. Dit zorgt er voor dat we meer en betere leraren hebben die meer aandacht kunnen geven aan kinderen.

De **lerarenopleiding kan verbeterd worden**. D66 wil daarom meer financiën steken in het optimaliseren van de PABO. Een mogelijkheid zou zijn om een docentenopleiding uit te breiden naar vijf jaar, in plaats van vier. Verder moeten de controles op de kwaliteit van pedagogieken opleidingen in Nederland vaker voorkomen en kritischer zijn.

Wij willen **brede buurtscholen (kindcentra)**, waar ieder kind vanaf twee jaar gelijke kansen krijgt door uitstekend onderwijs met aandacht voor cultuur, sport, digitale vaardigheden en een gezond leven. Zo voorkomen wij achterstanden en koesteren wij elk talent.

Wij **investeren in docenten**, die door minder regels en minder lesuren meer ruimte krijgen om steeds beter onderwijs aan onze kinderen te geven; wie de moeilijkste klus klaart, krijgt daarvoor betaald.

Vluchtelingen krijgen vanaf de **eerste dag taallessen** en kans op werk.

Volksgezondheid

Welzijn &

Sport

Op het moment is het eigen risico nodig om **de zorg enigszins betaalbaar te laten blijven**.. Ook is het van belang dat men er aan herinnert wordt dat zorg zeer duur kan zijn. Dit gaat echter niet op voor chronisch zieken en gehandicapten. Deze zijn om te beginnen al arm en de prikkel om voorzichtig met zorg om te gaan speelt hier geen rol. **D66 steunt daarom het afschaffen van het eigen risico voor chronisch zieken en gehandicapten.**

De **vrije artskeuze** moet behouden worden. Het moet voor burgers een mogelijkheid blijven om zelf een arts te kunnen kiezen, moge dit op basis zijn van voorkeur expertise of persoonlijkheid. Dit stimuleert artsen om beter te werken dan zijn of haar collega's en kan dan leiden tot een **hogere kwaliteit in gezondheidszorg.**

Betere geestelijke gezondheidszorg. Naar een psychiater gaan zou niet vreemder moeten zijn dan naar een huisarts gaan, echter ligt er nog altijd een stigma op. D66 wil betere informatieverstrekking, zowel in de maatschappij als in het onderwijs.

Investeren in vakgebieden die niet populair zijn in de geneeskunde. Er is momenteel een overschot aan kraamzorg en gynaecologie. Een voorbeeld zou zijn dat wanneer er een tekort ontstaat aan hersenchirurgen, de staat pro-actief kan optreden en kan investeren in het opleiden van Nederlandse chirurgen, of het aantrekken van buitenlands talent. Hierbij denken wij aan het aanbrengen van een reserve op de gezondheidsbegroting, **gericht op garanderen van de kwaliteit van artsen** in Nederland.

D66 pleit voor een **herziening van de opiumwet**. Uit onderzoeken van de Rijksoverheid blijkt dat deze lijst niet meer aansluit op de praktijk. Zo willen wij dat de softdrugs lijst wordt herzien. De 'Cannabis-eis' is hierbij een voorbeeld van een gedachtenstroming die D66 wilt naleven. Is een drug minder schadelijk op persoonlijk en maatschappelijk gebied dan Cannabis, dan willen wij dat de drug automatisch op de soft drug lijst wordt geplaatst. Dit garandeert dat de personen die uiteindelijk besluiten om een drug te gebruiken, dat zij dit op een zo **veilig mogelijke manier kunnen doen**, en geïnformeerd kunnen worden.

Wij **investeren in eHealth** en innovatie gericht op gezondheid in plaats van het behandelen van mensen. Er komt meer aandacht voor preventie en gezond leven.

Binnen- en Buitenlandse Zaken

Een **humaan asielbeleid**. Dit betekent dat D66 asielzoekers met respect wil ontvangen. D66 wil niet korten op de voorzieningen voor asielzoekers, ook al zou dat in de praktijk betekenen dat Nederland een gewenste bestemming blijft. Als echter blijkt dat de asielzoeker niet in aanmerking komt voor asiel, is het van belang dat hij of zij zo snel mogelijk, op een humane manier wordt uitgezet. Verder is het belangrijk de efficiëntie van het asielproces van asielzoekers te verbeteren en daardoor de doorstroom te versnellen. Kortom, wij **garanderen voor iedereen in Nederland Bed, bad, brood en een fatsoenlijk dak** boven zijn hoofd, voor zolang als dat hij het recht heeft te verblijven in Nederland.

Er moet een **integrale veiligheidsvisie** komen. Deze visie wordt vastgelegd voor een periode van 18 maanden vooruit. De nationale veiligheid mag geen sluitpost zijn op een begroting of tijdens coalitieonderhandelingen en niet voortdurend onderhevig zijn aan nationale politiek en de conjunctuur, hetgeen de instanties schaadt en de veiligheid in gevaar brengt. Met name het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, maar ook Defensie, Buitenlandse Zaken, Economische Zaken, Veiligheid en Justitie en Infrastructuur en Milieu, zijn hierbij betrokken. In deze veiligheidsvisie worden de begrotingen en plannen voor de krijgsmacht, de veiligheid- en inlichtingendiensten, de nationale politie, de IND, Justitie en andere betrokken instanties opgenomen. Deze krijgen hierdoor een beschermde status als overheidstaak. Voor het coördineren van de verschillende instanties wordt de verantwoordelijkheid van deze visie bij het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties ondergebracht. Voor amendementen op de visie is een twee derde meerderheid van de Staten-Generaal nodig.

Betere **samenwerking tussen woningcorporaties en gemeentes**. Dit moet leiden tot een hoger aantal nieuwe huurwoningen, voor zowel lage- als middeninkomens. Daarnaast wil D66 dat de woningmarkt niet verder beperkt wordt door beperkingen op de huurprijs. Voor bestaande en nieuwe woningen met een huurprijs onder de limiet voor huurtoeslag moeten wel beperkingen blijven bestaan om de huurders te blijven beschermen. Ook mogen er beperkingen gesteld worden op de inkomens van potentiële nieuwe huurders, dit om te voorkomen dat er clustering ontstaat die veelal tot problematische situaties leidt.

D66 wil **anti-kraak wonen stimuleren**. Dit is een voordelige overeenkomst waarbij huurders tegen een aantrekkelijke prijs kunnen wonen en in ruil hiervoor een woning beschermen tegen vandalisme. Door een korting op de vermogensbelasting die een verhuurder betaalt te bieden aan anti-kraak verhuurders, stimuleert de overheid personen om hun niet gebruikte panden anti-kraak te verhuren.

Wanneer er naar onze oosterburen wordt gekeken in Estland, valt op dat er op gebied van informatica veel valt te verdienen. D66 streeft daarom naar het invoeren van **E-Residency in Nederland**. E-Residency is een digitaal identiteitsbewijs, waardoor een asielzoeker asiel kan aanvragen voordat hij of zij vertrekt naar Nederland. Dit stroomlijnt het asielproces.

E-Residency is ook voordelig bij het **aantrekken van buitenlandse ondernemingen**. Door buitenlandse ondernemingen de kans te geven om hun digitale vestigingsplaats te plaatsen in Nederland, kunnen wij op hun inkomsten belasting heffen zonder dat er in de praktijk fysieke plaats noodzakelijk is. Dit trekt ondernemers aan, en zorgt dat **de Nederlandse schatkist groeit**. Kortom, E-Residency is een mooi voorbeeld van wat Nederland kan leren van haar Europese partners.

Wel erkennen wij dat **het huidige informaticabeleid in Nederland met problemen kampt die eerst moeten worden opgelost** voordat E-Residency een idee is. De puinhoop die zichzelf het IT-beleid van de politie noemt is hier een voorbeeld van.

D66 vindt de **inbreuk in de privacy** van de Nederlandse burger door piraterijbestrijding verwerpelijk. Stichtingen zoals BREIN hebben niet het recht Internetproviders te dwingen hun consumenten hun fundamentele rechten op te laten geven. Daarom pleiten wij voor het **verbieden van dergelijke eisen**, behalve in een strafrechtelijke vervolging. Dit betekent in de praktijk dat een privacyinbreuk pas mogelijk is tijdens een juridisch proces, niet dat een inbreuk op de privacy van een mens de oorzaak is voor een proces.

Nederland wordt de **digitale koploper in Europa** met de beste digitale infrastructuur en vaardigheden. Daarbij hoort een open, vrij en veilig internet.

D66

In **stand houden van de sancties op Rusland**. Zolang Rusland illegaal de krim bezet en zich inmengt in het conflict in Oost-Oekraïne kan er wat D66 betreft geen sprake zijn van verlichting van de sancties. De sancties hebben nu al effect en worden alleen maar effectiever. Tevens moet er meer gedaan worden om de corrupte vrienden van Poetin kaal te plukken, door meer tegoeden te bevriezen en reisverboden op te leggen.

D66 erkent dat **Saoedi-Arabië een staat is die zich vuil maakt aan het herhaaldelijk schenden van mensenrechten**. Door de discutabele geldstromen richting de Islamitische Staat en de recente bombardementen van Jemen zien wij geen andere optie dat het aanleggen en uitbreiden van sancties tegen het land. Er is geen reden voor ons om te handelen met deze terreurstaat, wij willen dit dan ook verminderen.

Tegelijkertijd is opnieuw de communicatie geopend met een land dat zich herhaaldelijk democratischer opstelt, namelijk Iran. **D66 ziet heil in het uitbreiden van de relaties met het land** en het aanbrengen van verdere handel, mits de democratie in het land verder uitgebreid wordt.

Vrede in het midden-oosten kan alleen bereikt worden wanneer **Israël en Palestina** een duurzame vrede sluiten en elkaars bestaansrecht erkennen. Israël moet zich terugtrekken uit de westelijke jordaanoever en Palestina moet meer doen om aanslagen op Israëliërs te voorkomen.

Wij steunen de **vredesinitiatieven rond het staakt-het-vuren in Syrië**. Een provisionele regering die de handen in een slaat tegen het terroristische geweld van IS en andere radicale groepen zoals Al-Nusra is de beste oplossing voor vrede

Privacy-schendende verdragen zoals **CISPA niet tekenen**.

Wij zijn er trots op dat **mensen van verschillende afkomst Nederlander zijn**. Niemand hoeft in Nederland zijn oorspronkelijke nationaliteit op te geven. Ook Nederlanders in het buitenland houden hun Nederlanderschap zolang zij dat willen.

Vluchtelingen komen **via veilige en legale routes** naar Nederland. **Goede grenscontroles aan de Europese buitengrenzen** houden het aantal vluchtelingen beheersbaar.

Defensie, Je moet het maar kunnen.

Voordat Defensie verder kan worden uitgebreid of hervormd, moet er een **volledige herstelling** plaatsvinden van de krijgsmacht om de gereduceerde inzetbaarheid en organisatie te repareren. De basis- en nichecapaciteiten moeten weer op **volle sterkte zijn voor 2020**.

Defensie moet **inspelen op de samenwerking** met onze bondgenoten en in de toekomst voornamelijk investeren in de specialisaties waarin de Nederlandse krijgsmacht zich onderscheidt. Zulke specialisaties zijn onder andere de oppervlaktevloot van de Koninklijke Marine en de transport- en helikoptercapaciteit van de Koninklijke Luchtmacht. Capaciteiten waarin bondgenoten zich al reeds of in betere mate hebben gespecialiseerd moeten worden geminimaliseerd, dan wel worden afgestoten wanneer Defensie geen directe behoefte heeft aan de desbetreffende takken. Hierdoor komt er meer geld vrij om te garanderen dat Defensie tot de absolute top behoort qua expertise, inzetbaarheid en slagkracht. **Defensie moet van "Veelzijdig Inzetbaar" afstappen en overgaan naar "Dynamisch en Waakzaam"**.

Bij aankoop van nieuw materieel of het oprichten van nieuwe capaciteiten moet eerst worden overwogen of hieraan een behoefte is samen met onze voornaamste partners (België, Luxemburg, Duitsland, Denemarken, Noorwegen, Verenigd Koninkrijk). Hierdoor wordt **taakspecialisatie** aangemoedigd wat onnodige investeringen en overlappende verantwoordelijkheden tegengaat.

Defensie moet verder blijven werken aan het **integreren van de Europese krijgsmachten**. Initiatieven zoals Admiraal Benelux (integratie marines Nederland en België), het EATC (Europees luchttransportcommando) de materieel-logistieke samenwerking met Noorwegen en Denemarken en de 1. Duitse Pantserdivisie (integratie pantsertroepen Nederland en Duitsland) moeten gelden als goede voorbeelden van waaruit volledige integratie van de zee- en luchtstrijdkrachten binnen de Benelux en verdere materiële en logistieke samenwerking met onze voornaamste partners het product moeten zijn.

Ruimte

Er moet een **variabele kilometerheffing** worden ingevoerd. Met een hoger kilometertarief in steden (waar je meestal geen auto nodig hebt) en lager kilometertarief op de snelweg (die ervoor is gemaakt om er zo lang mogelijk op te rijden, i.p.v. sluiproutes). **Hoger tarief in spits op filegevoelige plaatsen**. Dit moet gepaard gaan met verlaging of afschaffing van de accijns en/of wegenbelasting en initiatieven om autoafhankelijkheid zo veel mogelijk te beperken.

Wij **sluiten alle kolencentrales**, te beginnen met de oude en meest vervuilende.

Het **weren van autoverkeer in stadscentra** moet gemotiveerd worden. Door steden aan te moedigen middels subsidie om het verbod in te schakelen, moet dit in zoveel mogelijk steden verwerkt worden, ter voorkoming van luchtvervuiling in locaties die door veel personen bewoond worden.

Uitbreiding van het openbaar vervoer 's nachts, ook in buitenregio's. Zowel treinen als (bel-)bussen moeten ook 's nachts beschikbaar zijn in een gereduceerde dienstregeling. Nu Nederland in toenemende mate de 24-uurs economie omarmt, mag het OV niet achterblijven.

De **frequentie van InterCity-treinen** moet worden verhoogd. Het lightrailnetwerk met sneltrams, RandstadRail, is een groot succes. Echter is het aanleggen van soortgelijke netwerken in andere delen van het land onpraktisch. Daarom moet er geld vrijgemaakt worden om de frequentie van interstedelijke treinverbindingen te verhogen, zodat het openbaar vervoer niet alleen aantrekkelijker wordt, maar ook kwalitatief beter.

De **Nederlandse Spoorwegen moeten gemoderniseerd worden**. D66 pleit voor het investeren in spoorwegen die de bereikbaarheid tussen steden ten goede doet, en werkloosheid vermindert door de afstand tussen werkgever en werknemer te verkleinen. D66 wil daarom onderzoek doen naar het effect van een grote investering van de overheid in het spoor, al dan niet in combinatie met **meer directe controle over NS en ProRail**.

P&R en P&B moeten worden aangemoedigd. Door een speciaal fonds op te richten kan de Rijksoverheid het aanleggen van **Park & Ride en Park & Bike** aan stadsranden simuleren.

Intelligente Snelheidsaanpassing moet in nieuwe auto's verplicht worden. ISA zet bestuurders ertoe aan om zich te houden van de geldende snelheidslimieten, wat ten goede komt van de verkeersveiligheid.

Sociaal

&

Werkzaam

Het UWV en UWVWb moeten gestroomlijnd worden. Deze instanties zijn over de jaren groter en lomper geworden, waarbij helaas het helpen van de burger soms door alle bureaucratie te lijden heeft gehad. D66 pleit dan ook voor het hervormen van deze lompe overheidsapparaten, waarmee we hopen dat door het vereenvoudigen van de bedrijfsstructuur er weer tijd en mogelijkheid komt voor maatwerk.

Versoepeling van de ontslagregeling moet worden uitgesteld. D66 is van mening dat er op het moment geen goed draagvlak is voor een versoepeling. Dit zal in de toekomst zeker anders liggen, maar **de wet is er om de burger te beschermen**, en niet andersom. Zodra de maatschappij klaar is voor en behoefte heeft aan een versoepeling van het ontslagrecht staat de D66 hier zeker voor open.

Het **poldermodel moet in stand worden gehouden**. We zijn van mening dat ons model, waarbij werkgevers, werknemers en de overheid gezonde dialoog voert over arbeidsomstandigheden, loonzaken en cao's zorgt voor een stabiele arbeidsmarkt. Het behouden van deze unieke manier van omgang tussen de verschillende partijen is dan ook belangrijk voor D66. Zo blijven we op weg naar een welvarende, duurzame toekomst.

Wij bouwen **100.000 betaalbare energieneutrale huurwoningen**. Zo komen sociale huurwoningen weer beschikbaar voor wie ze bedoeld zijn.

Energiezuinig leven loont. Wie elektrisch rijdt of zelf stroom opwekt, **betaalt minder** belasting.

Voor **werknemers met een flexcontract** maken wij een vaste baan bereikbaar. Tijdelijke contracten verdwijnen, en daarmee de tweedeling op de arbeidsmarkt.

Kansenongelijkheid op werk wordt systematisch aan de kaak gesteld. Wij willen **betaald ouderschapsverlof van twaalf weken** voor vaders en meemoeders, omdat dit de arbeidsdeelname van vrouwen bevordert.

Vrijheid door recht

Gedeeld ministerieel beheer over de politie. Ondanks de voordelen die het onderbrengen van het complete justitieel en handhavingssysteem bij een enkel ministerie met zich mee bracht, heeft deze centralisatie geleid tot een afgenomen democratische controle op de instanties en heeft het de samenwerking tussen politiediensten en lokale overheden bemoeilijkt. Door de **Nationale Politie een onafhankelijke overheidsorganisatie** te maken met verantwoordelijk aan zowel het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en het Ministerie van Veiligheid en Justitie, krijgt de politie **voldoende ruimte om haar taken naar behoren uit te voeren**.

Meer **aandacht besteden aan wijkagenten**. Wijkagenten staan dicht bij de burger en vormen een belangrijk aanspreekpunt. Zo kan criminaliteit, sociale problemen en radicalisering bij jongeren vroeg opgemerkt worden zodat ze geholpen kunnen worden.

Legalisering van prostitutie zorgt er voor dat het oudste beroep veiliger wordt. Mensenhandel kan effectiever worden tegengegaan en medische zorg en allerlei andere voordelen van legaal werk worden beschikbaar voor prostituees.

Beschermen van de legale en **gerguleerde status van softddrugs** en decriminalisatie van harddrugs

Wij herstellen **het evenwicht in de rechtsstaat** door politie en justitie weer van elkaar te scheiden;

Wij **investeren in rechtsbijstand** voor iedereen die het nodig heeft.

Wij willen **kortere wachttijden bij de rechtbank**.

Wij **bestrijden terrorisme door intensievere Europese samenwerking** tussen inlichtingendiensten en het in een vroeg stadium signaleren van radicalisering.